

แนวทางการบริหารแบบมีส่วนร่วมเพื่อพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางวิชาการของผู้เรียน
ในโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี
GUIDELINES OF PARTICIPATORY MANAGEMENT TO ENHANCING
LEARNING ACHIEVEMENT IN SMALL SCHOOL UNDER THE OFFICE OF
UDON THANI PRIMARY EDUCATIONAL SERVICE AREA

สุนีรัตน์ พรหมทะระ¹ และ พิมพ์พร จารุจิตร²

Suneerat Promthara¹ and Pimporn Charuchit²

¹นักศึกษาระดับปริญญาโท สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรธานี

²ผู้ช่วยศาสตราจารย์ประจำหลักสูตรครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา
มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรธานี

* ผู้ประสานงาน: Soneerat33@gmail.com

¹M.Ed. in Educational Administration, Udon Thani Rajabhat University

²Assistant Professor, Lecturer of Master of Education Program in Educational Administration, Udon
Thani Rajabhat University

* Corresponding Author: soneerat33@gmail.com

(Received: 2024-01-23; Revised: 2024-01-28; Accepted: 2024-08-02)

บทคัดย่อ

การวิจัยมีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์และความต้องการ
จำเป็น 2) เพื่อศึกษาแนวทาง 3) เพื่อประเมินแนวทาง โดยใช้วิธีวิจัยแบบผสมผสาน แบ่งเป็น 3
ระยะ ระยะที่ 1 ศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์และความต้องการจำเป็น กลุ่มตัวอย่าง
จำนวน 339 คน คือ ผู้บริหาร ครู บุคลากรทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา
ประถมศึกษาอุดรธานี เป็นการสุ่มแบบแบ่งชั้น ใช้แบบสอบถาม สถิติที่วิเคราะห์ข้อมูล ค่าเฉลี่ย
ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน มาหาค่า PNI ระยะที่ 2 ศึกษาแนวทาง ใช้วิธีการสัมภาษณ์ เลือก
ผู้ทรงคุณวุฒิแบบเจาะจง เครื่องมือเป็นแบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง นำข้อมูลมาวิเคราะห์เชิง
เนื้อหา ระยะที่ 3 นำแนวทางระยะที่ 2 มาประเมิน โดยเลือกผู้ทรงคุณวุฒิแบบเจาะจง

พบว่า ระยะที่ 1 มีค่าเฉลี่ยของสภาพปัจจุบันโดยภาพรวม อยู่ระดับน้อย ($\bar{X} = 2.20$) ค่าเฉลี่ยสภาพที่พึงประสงค์โดยภาพรวม อยู่ระดับมาก ($\bar{X} = 4.50$) ค่าความต้องการจำเป็น โดยรวม 0.418 - 0.610 ซึ่ง 3 ลำดับแรก คือ 1) มีส่วนร่วมดำเนินงานในงานวิชาการ 2) มีส่วนร่วมวางแผน และตัดสินใจในงานวิชาการ 3) มีส่วนร่วมตรวจสอบและประเมินในงานวิชาการ ระยะที่ 2 พบว่าได้ทั้งหมด 3 ด้าน ได้แก่ 1) มีส่วนร่วมวางแผนและตัดสินใจในงานวิชาการ มี 3 ด้าน 13 แนวทาง 2) มีส่วนร่วมดำเนินงานในงานวิชาการ มี 3 ด้าน 18 แนวทาง 3) มีส่วนร่วมตรวจสอบและประเมินในงานวิชาการ มี 3 ด้าน 18 แนวทาง ทั้งหมด 49 แนวทาง ระยะที่ 3 พบว่า ประเมินความเหมาะสม ความเป็นไปได้ ความเป็นประโยชน์ โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุดทุกด้าน

คำสำคัญ: การบริหารแบบมีส่วนร่วม, ผลสัมฤทธิ์ทางวิชาการของผู้เรียน, โรงเรียนขนาดเล็ก

Abstract

The research objectives were: 1) to study the current situation, the desired situation, and the necessary needs, 2) to explore the guidelines, and 3) to evaluate the guidelines. A mixed-method research approach was employed, divided into three phases. Phase 1 involved studying the current situation, the desired situation, and the necessary needs, with a sample of 339 individuals, including administrators, teachers, and educational personnel from the Udon Thani Primary Educational Service Area Office. Stratified random sampling was used, and data were collected through questionnaires. Data analysis involved calculating the mean, standard deviation, and PNI. Phase 2 focused on exploring the guidelines through interviews with selected experts using semi-structured interview tools. The data were analyzed by using content analysis. Phase 3 involved evaluating the guidelines from Phase 2, with selected experts providing assessments.

It was found that in Phase 1, the overall average for the current situation was low ($\bar{X} = 2.20$), while the overall average for the desired situation was high ($\bar{X} = 4.50$). The overall need index ranged from 0.418 to 0.610. The top three needs were: 1)

participation in academic operations, 2) involvement in planning and decision-making in academic matters, and 3) participation in monitoring and evaluation in academic matters. In Phase 2, three main areas were identified: (1) participation in planning and decision-making in academic matters, which encompassed 3 areas and 13 guidelines, (2) participation in academic operations, which included 3 areas and 18 guidelines, (3) participation in monitoring and evaluation in academic matters, which consisted of 3 areas and 18 guidelines. In total, there were 49 guidelines. In Phase 3, the evaluation of appropriateness, feasibility, and usefulness showed that all areas were rated at the highest level.

Keywords: Participatory Management , Enhancing Learning Achievement, small schools

บทนำ

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติมฉบับที่ 4 พ.ศ. 2560 มาตรา 8 กำหนดให้สังคมมีส่วนร่วมในการจัดการการศึกษาโดยการมีส่วนร่วมอย่างแท้จริงที่มีความครอบคลุม ทั้งการเข้ามาเป็นส่วนหนึ่งของการดำเนินงาน การเข้ามามีส่วนร่วมใจ เพื่อพัฒนาการศึกษาขั้นพื้นฐานให้บรรลุวัตถุประสงค์และการประสานงานระหว่างกลุ่มต่าง ๆ ซึ่งการมีส่วนร่วมจะต้องเกิดภายใน สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานทุกระดับทั้งส่วนกลางเขตพื้นที่การศึกษาและโรงเรียนรวมถึงระหว่าง สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานทุกระดับกับองค์กรต่าง ๆ ภายนอกอีกด้วย เช่น กระทรวงมหาดไทย องค์กรเอกชน องค์กรศาสนาและ ภาคประชาชนซึ่งในระดับเขตพื้นที่และโรงเรียนมีส่วนร่วมของภาคประชาชนและมีบทบาทสูง (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2562) โดยหลักการและแนวคิดการมีส่วนร่วมเป็นการก่อให้เกิดความเกี่ยวข้องนำไปสู่ความผูกพันที่จะนำไปสู่การปฏิบัติให้บรรลุผลโดยผู้มีส่วนร่วมอาจประกอบด้วย ผู้บริหาร ครู นักเรียน ผู้ปกครองผู้นำชุมชน หรือผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย (วิโรจน์ สารัตนะ, 2551)

การที่จะทำให้สถานศึกษามีการบริหารแบบมีส่วนร่วมในการบริหารควรเริ่มต้น จากการบริหารงานทางด้านวิชาการ เพราะถือว่าเป็นงานหลักหรือเป็นภารกิจหลักของสถานศึกษาไม่ว่า

สถานศึกษาจะเป็นประเภทใด มาตรฐานและคุณภาพของสถานศึกษาจะพิจารณาได้จากผลงานด้านวิชาการ เนื่องจากการจัดการเรียนการสอนซึ่งเป็นหัวใจของสถานศึกษาและเกี่ยวข้องกับผู้บริหารสถานศึกษาและบุคลากรทุกระดับของสถานศึกษาซึ่งอาจเกี่ยวข้องโดยตรงหรือทางอ้อมก็อยู่ที่ลักษณะของงานนั้น การบริหารงานวิชาการถือเป็นงานหลักของสถานศึกษาที่บอกถึงมาตรฐานและคุณภาพการศึกษาเป็นเครื่องบ่งชี้ความเจริญก้าวหน้าของสถานศึกษา ประสิทธิภาพการจัดการศึกษาแก่ผู้เรียนทั้งเชิงคุณภาพและปริมาณ ทั้งเป็นงานที่เกี่ยวกับผู้บริหารสถานศึกษาและบุคลากรทุกระดับในสถานศึกษาโดยตรง จึงอาศัยความร่วมมือ ร่วมใจในการบริหารงานแบบมีส่วนร่วมเข้ามาช่วยในการทำงานเพื่อให้เกิดประสิทธิภาพสูงในการทำงาน โรงเรียนขนาดเล็ก ที่มีนักเรียนตั้งแต่ 120 คนลงมา ปัญหา คือ ขาดแคลนบุคลากร ขาดแคลนอาคารสถานที่ และงบประมาณในการบริหารถิ่นฐานกันดาร และจำนวนนักเรียนลดลงเรื่อย ๆ ขาดแคลน สื่อ วัสดุ อุปกรณ์ ครุภัณฑ์ อุปกรณ์การเรียนการสอนที่เหมาะสม ไม่เพียงกับความต้องการ และเนื่องจากการแพร่กระจายของเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) มีสถานศึกษาหลายแห่งต้องปิดการเรียนการสอนเนื่องจากผลกระทบจากการแพร่กระจายของเชื้อโรค ซึ่งสถานศึกษาแต่ละแห่งในกำกับกระทรวงศึกษาธิการต้องใช้รูปแบบการจัดการเรียนการสอนที่หลากหลายแตกต่างกันตามสภาพความพร้อมของสถานศึกษา ดังนั้น การทดสอบทางการศึกษาระดับชาตินี้ขั้นพื้นฐาน (O-NET) จึงไม่สามารถสะท้อนคุณภาพผู้เรียนได้อย่างแท้จริง รวมทั้งกระทรวงศึกษาธิการมีนโยบายในการลดภาระให้แก่ นักเรียน ทดสอบทางการศึกษาระดับชาตินี้ขั้นพื้นฐาน (O-NET) ตามความสมัครใจ โดยให้ถือเป็นสิทธิส่วนตัวโดยเฉพาะของนักเรียน ตั้งแต่ปีการศึกษา 2563 เป็นต้นไป ซึ่งรัฐบาลได้กำหนดนโยบายด้านการศึกษา โดยกำหนดเร่งพัฒนาคุณภาพการศึกษา เพิ่มผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนทุกระดับชั้น สามารถจัดการเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงขึ้นและบรรลุตามมาตรฐานการศึกษาที่กำหนดไว้ ปัจจุบันสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานได้ให้ความสำคัญในการยกผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนเป็นอย่างมากโดยได้กำหนด เน้นด้านผู้เรียนว่านักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ต้องมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนจากการทดสอบระดับชาติ (O-NET) กลุ่มสาระหลักเพิ่มขึ้นเฉลี่ยไม่น้อยกว่าร้อยละ 3 (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2562) และจากการศึกษาผลการดำเนินงานที่ผ่านมาทั้งในด้านโอกาสทางการศึกษาด้านคุณภาพของผู้เรียน ด้านประสิทธิภาพการบริหารจัดการ ด้านครูและบุคลากรทางการศึกษา มีปัญหาที่จะต้องดำเนินการแก้ไขเร่งด่วน โดยเฉพาะอย่างยิ่งผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน จากการประเมินระดับชาติของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ในหลายกลุ่มสาระการเรียนรู้ยังต่ำกว่าค่าเฉลี่ย ระดับสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

จากเหตุผลและความสำคัญที่กล่าวข้างต้น ทำให้ผู้วิจัยตระหนักถึงความสำคัญของการบริหารแบบมีส่วนร่วมของผู้บริหารสถานศึกษาเพื่อพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียนในโรงเรียนขนาดเล็ก ดังนั้น การพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียนเป็นสิ่งสำคัญที่จะพัฒนาและผลักดันให้นโยบายสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานบรรลุเป้าหมาย จึงเป็นหน้าที่ของผู้บริหารสถานศึกษาที่จะต้องบริหารจัดการสถานศึกษาเพื่อให้มีคุณภาพและประสิทธิภาพตรงตามเจตนารมณ์ของการจัดการศึกษาในยุคปฏิรูปการศึกษาก่อให้เกิดความสามัคคี และลดความขัดแย้งในการทำงาน เพิ่มความไว้วางใจ สร้างบรรยากาศที่ดีในการทำงาน ช่วยให้ผู้ร่วมงานมีความสุขที่ดี สร้างความเป็นประชาธิปไตย ลดค่าใช้จ่ายและทรัพยากร ช่วยให้การใช้งบประมาณเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ ดังนั้นการบริหารแบบมีส่วนร่วม คือ กระบวนการที่ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องหรือผู้ได้บังคับบัญชาได้เข้ามามีส่วนร่วมในการตัดสินใจในเรื่องที่สำคัญต่อการบริหารหน่วยงานอยู่บนพื้นฐานของแนวคิดของการแบ่งอำนาจหน้าที่ จัดให้มีการตั้งเป้าหมายและวัตถุประสงค์ร่วมกัน และให้อิสระต่อการรับผิดชอบงาน (โคกิดา คล้ายหนองสรวง, 2558)

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์และความต้องการจำเป็นของการบริหารแบบมีส่วนร่วมเพื่อพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียนในโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี
2. เพื่อศึกษาแนวทางการบริหารแบบมีส่วนร่วมเพื่อพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียนในโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี
3. เพื่อประเมินแนวทางการบริหารแบบมีส่วนร่วมเพื่อพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียนในโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี

วิธีดำเนินการวิจัย

1. รูปแบบการวิจัย

งานวิจัยนี้ เป็นแบบผสมผสานวิธี (Mixed Methods Research) โดยใช้วิธีการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) ร่วมกับการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research)

2. กลุ่มผู้ให้ข้อมูล

2.1 กลุ่มผู้บริหารสถานศึกษา และ ครูที่ปฏิบัติหน้าที่ในโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี เขต ได้แก่ กลุ่มผู้บริหาร จำนวน 77 คน คิดเป็นร้อยละ 22.71 และครู จำนวน 262 คน คิดเป็นร้อยละ 77.29 รวม 339 คิดเป็นร้อยละ 100

2.2 ผู้ทรงคุณวุฒิในการสัมภาษณ์ จำนวน 9 คน ได้แก่ กลุ่มที่ 1 คือผู้บริหารการศึกษา จำนวน 2 คน ซึ่งเป็นผู้ที่มีประสบการณ์ มีความรู้ ความเชี่ยวชาญในการบริหารหน่วยงานทางการศึกษา หรือทำงานไม่น้อยกว่า 5 ปี กลุ่มที่ 2 คือ ผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 2 คน เป็นผู้มีประสบการณ์ มีความรู้ ความเชี่ยวชาญในการบริหารสถานศึกษา หรือทำงานไม่น้อยกว่า 5 ปี และมีวิทยฐานะชำนาญการพิเศษขึ้นไปและเป็นผู้ที่มีประสบการณ์ กลุ่มที่ 3 นักวิชาการทางการศึกษา จำนวน 2 คน ซึ่งเป็นผู้ที่มีความเชี่ยวชาญด้านการวัดและประเมินผลคุณภาพการศึกษา กลุ่มข้าราชการครูที่รับผิดชอบงานบริหารวิชาการ จำนวน 3 คน เป็นผู้ที่มีประสบการณ์ มีความรู้ ความเชี่ยวชาญ ความเชี่ยวชาญในการบริหารงานวิชาการ หรือทำงานไม่น้อยกว่า 5 ปี มีวิทยฐานะชำนาญการพิเศษขึ้นไป หรือเป็นผู้เชี่ยวชาญด้านการวัด และประเมินผลมีความเชี่ยวชาญด้านการสอน โดยการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling)

2.3 ผู้เชี่ยวชาญประเมินแนวทาง จำนวน 5 คน ได้แก่ ผู้บริหารการศึกษา มีความรู้/ประสบการณ์เกี่ยวกับการบริหารการศึกษา อย่างน้อย 5 ปี จำนวน 2 คน ผู้บริหารสถานศึกษา มีความรู้/ประสบการณ์เกี่ยวกับการบริหารการศึกษา อย่างน้อย 5 ปี จำนวน 2 คน และผู้เชี่ยวชาญ มีความรู้/ประสบการณ์เกี่ยวกับการบริหารการศึกษา อย่างน้อย 5 ปี จำนวน 1 คนโดยการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling)

3. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

3.1 เป็นแบบสอบถามความคิดเห็น เกี่ยวกับสภาพสภาพปัจจุบัน และสภาพที่พึงประสงค์ของการบริหารแบบมีส่วนร่วมเพื่อพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางวิชาการของผู้เรียนในโรงเรียน ขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี โดยมีลักษณะดังนี้

3.1.1 ศึกษาหลักการ แนวคิด ทฤษฎี เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

3.1.2 สร้างเครื่องมือฉบับร่างตามขอบข่ายเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยให้ครอบคลุมตามแนวคิดในการศึกษาค้นคว้าและนิยามคำศัพท์เฉพาะ

3.1.3 นำเครื่องมือฉบับร่างที่สร้างขึ้นนำเสนออาจารย์ที่ปรึกษาเพื่อขอคำแนะนำ ข้อเสนอแนะเพื่อปรับปรุงแก้ไขให้สมบูรณ์

3.1.4 ปรับปรุงแก้ไขตามคำแนะนำของอาจารย์ที่ปรึกษา แล้วนำเสนอผู้เชี่ยวชาญ 5 คน เพื่อตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือ โดยมีคุณสมบัติ คือ

3.1.4.1 อาจารย์มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรธานี ที่มีคุณวุฒิทางการศึกษาระดับปริญญาเอกทางการศึกษาหรือมีวิทยฐานะชำนาญการพิเศษขึ้นไป ที่มีความรู้ความสามารถในการบริหารการศึกษา จำนวน 3 ท่าน

3.1.4.2 ผู้เชี่ยวชาญด้านการบริหารสถานศึกษามีคุณวุฒิทางการศึกษาระดับปริญญาเอกทางการศึกษาหรือมีวิทยฐานะชำนาญการพิเศษขึ้นไป ที่มีความรู้ความสามารถในการบริหารการศึกษา จำนวน 2 ท่าน

3.1.5 ผู้วิจัยนำข้อคำถามไปเสนอต่อผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 ท่าน เพื่อตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (Concept Validity) โดยผู้เชี่ยวชาญให้คะแนน ดังนี้

- +1 แน่ใจว่าข้อคำถามมีความสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของการวัด
- 0 ไม่แน่ว่าข้อคำถามมีความสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของการวัด
- 1 แน่ใจว่าข้อคำถามไม่มีความสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของการวัด

นำผลคะแนนจากผู้เชี่ยวชาญทั้ง 5 คน มาหาดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับวัตถุประสงค์ (Index of Item-objective Congruence: IOC) นำข้อคำถามที่มีดัชนีความสอดคล้องมากกว่า 0.5 มาเป็นข้อคำถามในแบบสอบถามและนำแบบสอบถามการวิจัยฉบับแก้ไขส่งกลับไปให้ผู้เชี่ยวชาญ ทั้ง 5 คน เพื่อตรวจสอบความถูกต้องอีกครั้ง ซึ่งมีค่า IOC รายข้ออยู่ระหว่าง 0.60 - 1.00

3.1.6 นำแบบสอบถามไปทดสอบใช้ (Try Out) กับครูผู้สอนในสถานศึกษา โรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี ที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 30 คน นำข้อมูลที่เก็บได้หาค่าความเชื่อมั่น (Radially) ของแบบสอบถาม ตอนที่ 2 โดยใช้สูตรการหาสัมประสิทธิ์แอลฟา (α -Coefficient) ตามวิธีของคอนบราค (Cronbach) ด้วยโปรแกรมสำเร็จรูป โดยกำหนดค่าสัมประสิทธิ์ค่าความเชื่อมั่น $\alpha = 0.984$ มีค่าความเชื่อมั่นระหว่าง 0.325 ถึง 0.925 (บุญชม ศรีสะอาด, 2556) ดังนี้

3.1.7 ดำเนินการปรับปรุง แก้ไข แล้วสร้างแบบสอบถามฉบับสมบูรณ์เพื่อดำเนินการเก็บข้อมูล

3.1.8 นำแบบสอบถามเพื่อไปขอความเห็นจากอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์แล้วจัดพิมพ์แบบสอบถามเพื่อใช้ในการเก็บข้อมูลต่อไป

ตอนที่ 1 ข้อมูลพื้นฐานของผู้ตอบแบบสอบถาม มีลักษณะเป็นแบบสำรวจรายการ (Check list)

ตอนที่ 2 แบบสอบถามแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับสภาพสภาพปัจจุบัน และสภาพที่พึงประสงค์ของการบริหารแบบมีส่วนร่วมเพื่อพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางวิชาการของผู้เรียนในโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี มี 4 ด้าน ได้แก่ 1. การมีส่วนร่วมวางแผนและการตัดสินใจในงานวิชาการ คำถาม 14 ข้อ 2. การมีส่วนร่วมดำเนินงานวิชาการ คำถาม 11 ข้อ 3. การมีส่วนร่วมรับผลประโยชน์ในงานวิชาการ คำถาม 10 ข้อ 4. การมีส่วนร่วมตรวจสอบ และประเมินผลในงานวิชาการ คำถาม 15 ข้อ มีลักษณะเป็นมาตราประมาณค่า (Rating scale) ตามวิธีของลิเคิร์ต (Likert, 1993) จำนวน 50 ข้อ

3.2 แบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง เกี่ยวกับแนวทางการบริหารแบบมีส่วนร่วมเพื่อพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางวิชาการของผู้เรียน ในโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี มีทั้งหมด 3 ด้าน ได้แก่ 1) การมีส่วนร่วมวางแผนและการตัดสินใจในงานวิชาการ ประกอบด้วย ด้านการมีส่วนร่วมวางแผนและการตัดสินใจในการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ ด้านการมีส่วนร่วมวางแผนและการตัดสินใจในการพัฒนาสื่อเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา ด้านการมีส่วนร่วมวางแผนและการตัดสินใจในการนิเทศการศึกษา 2) ด้านการมีส่วนร่วมดำเนินงานในงานวิชาการ ประกอบด้วย ด้านการมีส่วนร่วมการดำเนินงานในการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ ด้านการมีส่วนร่วมการดำเนินงานในการพัฒนาสื่อเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา ด้านการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานในการนิเทศการศึกษา 3) การมีส่วนร่วมในการตรวจสอบและประเมินผลในงานวิชาการ ประกอบด้วย ด้านการมีส่วนร่วมในการตรวจสอบและประเมินผลในการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ ด้านการมีส่วนร่วมในการตรวจสอบและประเมินสื่อและเทคโนโลยี ด้านการมีส่วนร่วมตรวจสอบและประเมินผลในการนิเทศการศึกษาซึ่งได้มาจากการศึกษาความต้องการจำเป็น PNI_{modified} เป็นสูตรที่ปรับปรุงจากสูตร PNI (สุวิมล ว่องวานิช, 2550) ที่ได้จากระยะที่ 1

3.3 แบบประเมินแนวทางการบริหารแบบมีส่วนร่วมเพื่อพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางวิชาการของผู้เรียน ในโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี โดยใช้แนวทางการประเมินของกัสคีย์ (Guskey, 2000) ซึ่งจะประเมิน 3 ประการ คือ ความเหมาะสม ความมีประโยชน์ และความเป็นไปได้ โดยแบบประเมินมีมาตราส่วนประมาณค่า Rating Scale 5 ระดับ

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล

4.1 การเก็บรวบรวมข้อมูลโดยผู้วิจัยขอหนังสือรับรองจริยธรรมวิจัยในมนุษย์ เลขที่รับรองโครงการ อว. 0622.7/374 และหนังสือขอความร่วมมือในการทำวิจัยจากบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรธานีถึงผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี เขต 1-4 เพื่อขออนุญาตเก็บข้อมูลและขอความอนุเคราะห์ แจ้งโรงเรียนให้บุคลากรสนับสนุน การตอบแบบสอบถามในการวิจัยครั้งนี้ ส่งหนังสือขอความร่วมมือในการวิจัย พร้อมแบบสอบถามที่สร้างผ่าน Google Form และจัดทำเป็นคิวอาร์โค้ด เพื่อให้กลุ่มตัวอย่างจำนวน 339 คน โดยการสุ่มตัวอย่างแบบแบ่งชั้นภูมิ (Stratified sampling) เข้าไปดำเนินการตอบแบบสอบถามออนไลน์ด้วยตนเอง

4.2 การเก็บรวบรวมข้อมูลโดยการสัมภาษณ์ ผู้วิจัยขอความอนุเคราะห์จากสำนักงานโครงการบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรธานี เพื่อทำหนังสือถึงผู้เชี่ยวชาญ จากนั้นทำการติดต่อ นัดหมาย และดำเนินการสัมภาษณ์ เรียบเรียง และจัดเก็บข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์

4.3 การประเมินแนวทาง ผู้วิจัยขอความอนุเคราะห์จากบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรธานี เพื่อทำหนังสือถึงผู้เชี่ยวชาญทุกท่าน จากนั้นส่งหนังสือขอความอนุเคราะห์และแบบประเมินแนวทางไปถึงผู้เชี่ยวชาญ เพื่อขอความอนุเคราะห์ในการประเมินแนวทางการบริหารแบบมีส่วนร่วมเพื่อพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางวิชาการของผู้เรียนในโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี

5. การวิเคราะห์ข้อมูล

5.1 ระยะที่ 1 การวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์และความต้องการจำเป็นของการบริหารแบบมีส่วนร่วมเพื่อพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางวิชาการของผู้เรียนในโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี ประกอบด้วย

5.2 ระยะที่ 2 การสัมภาษณ์เกี่ยวกับแนวทาง โดยใช้การวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) จากการสัมภาษณ์นำไปจำแนกจัดข้อมูลให้เป็นเกี่ยวกับแนวทาง แล้วนำเสนอผู้ทรงคุณวุฒิเพื่อประเมินแนวทางต่อไปและส่งแนวทางที่ได้วิเคราะห์ สังเคราะห์ กลับคืนให้ผู้ให้ข้อมูลในการสัมภาษณ์ ทั้ง 9 คน เพื่อยืนยันผลของแนวทางการบริหารแบบมีส่วนร่วมเพื่อพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางวิชาการของผู้เรียนในโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี

5.3 ระยะที่ 3 การประเมิน ความเหมาะสม ความเป็นไปได้และความเป็นประโยชน์ของแนวทางการบริหารแบบมีส่วนร่วมเพื่อพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางวิชาการของผู้เรียนในโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี จากผู้ทรงคุณวุฒิซึ่งใช้สถิติในการวิเคราะห์ข้อมูล คือ ค่าเฉลี่ย ($\bar{x}$) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (SD) ใช้วิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับความคิดเห็น

ของผู้ทรงคุณวุฒิ ที่มีต่อความเหมาะสม ความเป็นไปได้ และความเป็นประโยชน์ของแนวทางการบริหารแบบมีส่วนร่วมเพื่อพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางวิชาการของผู้เรียนในโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี และนำไปเทียบกับเกณฑ์การแปลผล (บุญชม ศรีสะอาด, 2556)

ผลการวิจัย

1. สภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ และความต้องการจำเป็นของการบริหารแบบมีส่วนร่วมเพื่อพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางวิชาการของผู้เรียนในโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี โดยรวมทุกด้าน นำเสนอดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 สภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ และความต้องการจำเป็นของการบริหารแบบมีส่วนร่วมเพื่อพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางวิชาการของผู้เรียนในโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี

ระดับการปฏิบัติ/พฤติกรรม การบริหารแบบมีส่วนร่วม	สภาพปัจจุบัน			สภาพที่พึงประสงค์			PNI	ลำดับ ที่
	$\bar{X}$	SD	แปล ผล	$\bar{X}$	SD	แปล ผล		
1. การมีส่วนร่วมวางแผนและ การตัดสินใจในงานวิชาการ	2.30	0.713	น้อย	4.72	0.517	มากที่สุด	0.514	2
2. การมีส่วนร่วมดำเนินในงาน วิชาการ	1.73	0.776	น้อย	4.45	0.636	มาก	0.610	1
3. การมีส่วนร่วมรับ ผลประโยชน์ในงานวิชาการ	2.52	0.894	ปาน กลาง	4.39	0.640	มาก	0.418	4
4. การมีส่วนร่วมตรวจสอบ และประเมินผลในงานวิชาการ	2.22	0.775	น้อย	4.44	0.569	มาก	0.497	3
รวม	2.20	0.790	น้อย	4.50	0.590	มาก	0.510	

ผลการวิเคราะห์สภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์และความต้องการจำเป็นเกี่ยวกับการบริหารแบบมีส่วนร่วมเพื่อพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางวิชาการของผู้เรียน ในโรงเรียน ขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี พบว่า ในภาพรวมค่าเฉลี่ยของสภาพปัจจุบันอยู่ระดับน้อย ($\bar{X} = 2.20$) ค่าเฉลี่ยสภาพที่พึงประสงค์ อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.50$) และมีความ

ต้องการจำเป็น โดยรวมอยู่ระหว่าง 0.418 - 0.610 ความต้องการจำเป็นมีค่า $PNI_{modified}$ มาก 3 ลำดับแรก มีดังนี้ ลำดับที่ 1 คือ การมีส่วนร่วมในการดำเนินงานในงานวิชาการ ($PNI_{modified} = 0.610$) ลำดับที่ 2 การมีส่วนร่วมวางแผนและการตัดสินใจในงานวิชาการ ($PNI_{modified} = 0.514$) ลำดับที่ 3 การมีส่วนร่วมตรวจสอบและประเมินผลในงานวิชาการ ($PNI_{modified} = 0.497$) และ ลำดับสุดท้าย คือ การมีส่วนร่วมรับผลประโยชน์ในงานวิชาการ ($PNI_{modified} = 0.418$) ตามลำดับ

2. แนวทางของการบริหารแบบมีส่วนร่วมเพื่อพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางวิชาการของผู้เรียนในโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี จากการสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 9 คน สรุปได้ดังนี้

1) การมีส่วนร่วมวางแผนและการตัดสินใจในงานวิชาการ

ด้านการมีส่วนร่วมวางแผนและการตัดสินใจในการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ สถานศึกษามีส่วนร่วมในการวางแผนและตัดสินใจ เพื่อพัฒนากระบวนการเรียนรู้โดยใช้การเรียนการสอนแบบ active learning มุ่งเน้นการพัฒนาและยกระดับระบบการศึกษาผู้เรียนให้สอดคล้องรับกับการเปลี่ยนแปลง ด้านการมีส่วนร่วมวางแผนและการตัดสินใจในการพัฒนาสื่อเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา มีการประชุมปรึกษาหารือ ต้องได้รับการพัฒนาการเรียนรู้ดิจิทัลเพื่อให้สามารถใช้สื่อเทคโนโลยีที่ทันสมัย ด้านการมีส่วนร่วมวางแผนและการตัดสินใจในการนิเทศการศึกษา ผู้บริหารและเพื่อนครู มีการร่วมกันวางแผนจัดการนิเทศ แบบกัลยาณมิตร อย่างน้อยเดือนละ 1 ครั้ง ส่วนมากการนิเทศจะเป็นแบบ Open Class จัดระบบการนิเทศภายในงานด้านวิชาการในสถานศึกษาอย่างต่อเนื่อง

2) ด้านการมีส่วนร่วมดำเนินงานในงานวิชาการ

ด้านการมีส่วนร่วมการดำเนินงานในการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ ผู้บริหารเปิดโอกาสให้ครูมีส่วนร่วมในการแสดงความสามารถในการปฏิบัติงานตามที่ได้รับมอบหมาย มีการจัดเนื้อหาสาระและกิจกรรมในการเรียนรู้มีความสอดคล้องกับความสนใจ ความถนัด และความต้องการของผู้เรียน โดยคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล ด้านการมีส่วนร่วมการดำเนินงานในการพัฒนาสื่อเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา ผู้บริหารและคณะครูมีการดำเนินงานร่วมกันเพื่อพัฒนาสื่อเทคโนโลยีให้ผู้เรียน โดยร่วมกันพัฒนาสื่อการเรียนการสอน ประกอบด้วย สื่อหลายๆ ชนิด จัดรวมไว้เป็นชุด คู่มือในการแนะนำการใช้ชุดการสอน ด้านการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานในการนิเทศการศึกษา

สถานศึกษานำแนวคิดการพัฒนารูปแบบการนิเทศภายใน โดยประยุกต์ใช้ชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพใช้กระบวนการขับเคลื่อนด้วยวงจรคุณภาพ PDCA

3) การมีส่วนร่วมในการตรวจสอบและประเมินผลในงานวิชาการ

ด้านการมีส่วนร่วมในการตรวจสอบและประเมินผลในการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ ผู้บริหารควรเปิดโอกาสให้กลุ่มงาน กลุ่มสาระการเรียนรู้ และครูที่รับผิดชอบโครงการ/กิจกรรมได้ ทบทวนเกณฑ์มาตรฐานในแต่ละตัวชี้วัดในการประเมินผลการดำเนินงานโครงการ/กิจกรรมของ สถานศึกษาตามบริบทและสถานการณ์ที่เปลี่ยนไป โดยการ PLC เพื่อการวิเคราะห์ และสะท้อนผล ดำเนินงานร่วมกัน ด้านการมีส่วนร่วมในการตรวจสอบและประเมินสื่อและเทคโนโลยีให้ตาม เหมาะสม ให้ทั่วถึง สถานศึกษามีการจัดซื้อโทรทัศน์ในระบบ android T.V เพื่อให้สะดวกต่อการ เชื่อมต่อกับคอมพิวเตอร์ หรือไอแพด และสถานศึกษาควรติดตั้งอินเทอร์เน็ตความเร็วสูงทั้งโรงเรียน ด้านการมีส่วนร่วมตรวจสอบและประเมินผลในการนิเทศการศึกษาโดยปรับมาจากกระบวนการ ทำงาน PDCA มีขั้นตอนการวางแผน มีการลงมือทำหรือการปฏิบัติ มีขั้นตอนการตรวจสอบ มี กระบวนการปรับปรุงแก้ไขส่วนที่มีปัญหา ผู้บริหารใช้การกระจายอำนาจในการมีส่วนร่วมในการ ตรวจสอบ เพิ่มพลังอำนาจซึ่งกันและกันให้สมาชิกทุกคน มีการร่วมกันสร้างสัญญา MOU ในการ นิเทศ ระหว่างผู้บริหารกับครู เพื่อการวัดตรวจสอบ ประเมินผล กำกับ ติดตามโดยอาจจะกำหนด ประเด็นในการนิเทศที่หลากหลาย

3. ผลการประเมินด้านความเหมาะสม ด้านความเป็นไปได้และด้านความเป็นประโยชน์ ของ แนวทางการบริหารแบบมีส่วนร่วมเพื่อพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางวิชาการของผู้เรียน ในโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X}=5.00$, $SD=0$) และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้านทั้ง 3 ด้าน พบว่า ด้านความเหมาะสม ครอบคลุม ($\bar{X}=5.00$) มี ผลการประเมินอยู่ในระดับมากที่สุด ด้านความเป็นไปได้ครอบคลุม ($\bar{X}=5.00$) มีผลการประเมินอยู่ ในระดับมากที่สุด และด้านความเป็นประโยชน์ครอบคลุม ($\bar{X}=5.00$) มีผลการประเมินอยู่ในระดับ มากที่สุด

การอภิปรายผล

1. สภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ ความต้องการจำเป็น ของการบริหารแบบมีส่วนร่วม เพื่อพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางวิชาการของผู้เรียนในโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาอุดรธานี

1.1 สภาพปัจจุบัน โดยภาพรวมสภาพปัจจุบัน อยู่ในระดับน้อย เมื่อพิจารณารายด้านพบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ด้านการมีส่วนร่วมรับผลประโยชน์ในงานวิชาการ รองลงมา คือด้านการมีส่วนร่วมวางแผนและการตัดสินใจในงานวิชาการ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่ากระบวนการดำเนินกิจกรรมต่างๆ เพื่อพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางวิชาการของผู้เรียน ของสถานศึกษา ผู้บริหารควรเปิดโอกาสให้ครูและบุคลากรมีส่วนร่วมในการกำหนดเป้าหมาย วัตถุประสงค์ รวมถึงผู้มีส่วนได้ส่วนเสียเข้ามาร่วมตัดสินใจ เพื่อกำหนดเป้าหมายในการพัฒนาคุณภาพการศึกษา มีส่วนร่วมวางแผนการใช้งบประมาณและทรัพยากร รวมถึงการกำหนด วิธีการติดตาม ประเมินผลการดำเนินงานตามแผนที่ตั้งไว้ ส่งผลให้มีประสิทธิภาพในการปฏิบัติงาน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ กนกรัตน์ ทำจะดี (2560) ได้ทำวิจัยเรื่อง การศึกษาการบริหารแบบมีส่วนร่วมในงานวิชาการของครูในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุพรรณบุรี เขต 2 และงานวิจัยของ พรธณี มนพัทธ์ปริพัตร (2560) พบว่า ปัจจัยการบริหารแบบมีส่วนร่วมที่ส่งผลต่อการจัดการเรียนในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจันทบุรี ค่าเฉลี่ยรายด้านเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อย คือ การรับรู้เป้าหมายร่วมกัน การร่วมกันวางแผน การร่วมกันตัดสินใจ การแลกเปลี่ยนความคิดเห็น การร่วมกันปฏิบัติงาน และการร่วมกันรับผิดชอบ

1.2 สภาพที่พึงประสงค์ โดยภาพรวมอยู่ในระดับ มาก เมื่อพิจารณารายด้านพบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุด คือ ด้านการมีส่วนร่วมวางแผนและการตัดสินใจในงานวิชาการ รองลงมา คือ การมีส่วนร่วมดำเนินในงานวิชาการ ซึ่งแสดงให้เห็นว่าครูและบุคลากรทางการศึกษารวมทั้งผู้ที่มีส่วนได้ส่วนเสียในการดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ ของสถานศึกษาที่ผู้บริหารต้องเปิดโอกาสให้มีส่วนร่วมในการดำเนินการและให้อิสระต่อผู้ปฏิบัติงานตัดสินใจการปฏิบัติงานตามข้อตกลงในหลักการมีส่วนร่วมในการวางแผนเพื่อกำหนดเป้าหมายขององค์กร ผู้บริหารต้องเต็มใจให้ทุกส่วนมีส่วนร่วม เปิดโอกาสให้มีส่วนร่วมในการใช้งบประมาณและทรัพยากรต่าง ๆ เปิดโอกาสให้ได้แสดงความคิดเห็นอย่างเสรีในการทำงานทุกคนมีส่วนร่วมตัดสินใจรวมทั้งผู้บริหาร ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ กนกรัตน์ จะทำดี (2560) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การศึกษาการบริหารแบบมีส่วนร่วมในงานวิชาการของครูในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุพรรณบุรี เขต 2 ที่พบว่า ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก รวมทั้งสอดคล้องกับงานวิจัยของ อัญชิสา แก้ววิเศษ (2561) ได้ทำการวิจัยเกี่ยวกับเรื่องการพัฒนาแนวทางการบริหารแบบมีส่วนร่วมของคณะกรรมการสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 21 ผลการวิจัยพบว่าสภาพที่พึงประสงค์ของการบริหารแบบมีส่วนร่วม

ร่วมของคณะกรรมการสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 21 ทั้งโดยรวมและหลายด้านมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก

1.3 ความต้องการจำเป็นของการบริหารแบบมีส่วนร่วมเพื่อพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางวิชาการของผู้เรียนในโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาอุดรธานี อันดับที่ 1 คือ ด้านการมีส่วนร่วมดำเนินงานในงานวิชาการ ประกอบด้วย 3 ด้าน คือ ด้านการมีส่วนร่วมการดำเนินงานในการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ ด้านการมีส่วนร่วมการดำเนินงานในการพัฒนาสื่อเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา ด้านการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานในการนิเทศการศึกษา อันดับที่ 2 ประกอบด้วย 3 ด้าน คือ ด้านการมีส่วนร่วมวางแผนและการตัดสินใจในงานวิชาการ ประกอบด้วย ด้านการมีส่วนร่วมวางแผนและการตัดสินใจในการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ ด้านการมีส่วนร่วมวางแผนและการตัดสินใจในการพัฒนาสื่อเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา ด้านการมีส่วนร่วมวางแผนและการตัดสินใจในการนิเทศการศึกษา อันดับ 3 ด้านการมีส่วนร่วมในการตรวจสอบและประเมินผลในงานวิชาการประกอบด้วย 3 ด้าน คือ ประกอบด้วย ด้านการมีส่วนร่วมในการตรวจสอบและประเมินผลในการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ ด้านการมีส่วนร่วมในการตรวจสอบและประเมินสื่อและเทคโนโลยี ด้านการมีส่วนร่วมตรวจสอบและประเมินผลในการนิเทศการศึกษา สอดคล้องกับงานวิจัยของสิทธิชัย อุตทาสา และพิมลพรรณ เพชรสมบัติ (2563) 1) การมีส่วนร่วมของครูในการบริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 4 ภาพรวมอยู่ในระดับมาก 2) แนวทางการพัฒนาการมีส่วนร่วมของครูในการบริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 4 พบว่า (1) ด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ ผู้บริหารสถานศึกษาสนับสนุนให้ครูมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ เพื่อระดมความคิดที่จำเป็นในการพัฒนาองค์กร (2) ด้านการปฏิบัติ ผู้บริหารสถานศึกษาสนับสนุนให้ครูมีส่วนร่วมในการกำหนดจุดประสงค์ เป้าหมาย นโยบาย จัดทำและ พัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา เพื่อนำไปใช้อย่างมีประสิทธิภาพ (3) ด้านการมีส่วนร่วมในผลประโยชน์ ผู้บริหารสถานศึกษาสนับสนุนให้ครูมีส่วนร่วมในผลประโยชน์จากกิจกรรมโครงการ ไปพัฒนาครูและบุคลากรในการจัดการเรียนการสอนและ (4) ด้านการมีส่วนร่วมในการประเมิน ผู้บริหารสถานศึกษาสนับสนุนให้ครูมีการกำหนดขอบข่ายการประเมินผลการบริหารจัดการของสถานศึกษา เป็นแบบชัดเจน โปร่งใส

2. ผลการหาแนวทางการบริหารแบบมีส่วนร่วมเพื่อพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางวิชาการ ของผู้เรียนในโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาอุดรธานี โดยการสัมภาษณ์

แบบกึ่งโครงสร้างของผู้มีความเชี่ยวชาญ 9 ท่าน โดยเรียงลำดับ ตามค่าความต้องการจำเป็น ได้ 3 ด้าน ดังนี้

2.1 ด้านการมีส่วนร่วมวางแผนและการตัดสินใจในงานวิชาการ สถานศึกษามีส่วนร่วมในการวางแผนและตัดสินใจ เพื่อพัฒนากระบวนการเรียนรู้โดยใช้การเรียนการสอนแบบ active learning มุ่งเน้นการพัฒนาและยกระดับระบบการศึกษาผู้เรียนให้สอดคล้องรับกับการเปลี่ยนแปลง สถานศึกษามีส่วนร่วมในการวางแผนและตัดสินใจในการใช้สื่อเทคโนโลยีเพื่อการศึกษาการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ สร้างองค์ความรู้ใหม่ ๆ มีความเข้มแข็งและรวดเร็วทันต่อการเปลี่ยนแปลง สถานศึกษามีส่วนร่วมในวางแผน ตัดสินใจ การกำหนดให้การจัดนิทรรศการ การนำเสนอผลงาน เป็นรูปแบบการแลกเปลี่ยนเรียนรู้และเผยแพร่ผลงานที่เกิดจากการนิเทศ มีการนิเทศเป็นกลุ่มใหญ่เพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้ และกระตุ้นให้เกิดการกระตือรือร้นในการพัฒนาต่อไป ซึ่งการที่สถานศึกษามีส่วนร่วมในการวางแผนและตัดสินใจ กำหนดวัตถุประสงค์ กำหนดเป้าหมาย กลยุทธ์ ของสถานศึกษาไปในทิศทางเดียวกัน มีการร่วมกันตัดสินใจเพื่อดำเนินงานวิชาในสถานศึกษาซึ่งเป็นส่วนหนึ่งในการพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางวิชาการของผู้เรียนให้สูงขึ้น

2.2 ด้านการมีส่วนร่วมการดำเนินงาน ในการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ สถานศึกษาร่วมกันจัดกิจกรรมการเรียนการสอนให้เป็นพลวัต ส่งเสริมให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในทุกกิจกรรม รวมทั้งกระตุ้นให้ผู้เรียนประสบความสำเร็จในการเรียนรู้ จัดสภาพการเรียนรู้ แบบร่วมมือสถานศึกษาร่วมกันสำรวจความต้องการของครูผู้สอน ถึงความต้องการใช้สื่อ เทคโนโลยี มีการจัดสรรให้ตามเหมาะสม ที่จะช่วยส่งเสริมการจัดการเรียนรู้ให้มีประสิทธิภาพ สถานศึกษาการทำงานร่วมกันระหว่างครูกับผู้นิเทศเพื่อให้ครูมีขวัญกำลังใจ สามารถพัฒนาการทำงานของตนได้ โดยประยุกต์ใช้ชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพใช้กระบวนการขับเคลื่อนด้วยวงจรคุณภาพ PDCA ซึ่งการที่สถานศึกษาร่วมกันจัดกิจกรรมการเรียนการสอนแบบ Active Learning กระตุ้นผู้เรียน ร่วมกันดำเนินการจัดหาสื่อเทคโนโลยี และร่วมกันสร้างเครือข่ายการนิเทศพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางวิชาการของผู้เรียนให้สูงขึ้น

2.3 การมีส่วนร่วมในการตรวจสอบและประเมินผลในงานวิชาการ ผู้บริหารเปิดโอกาสให้กลุ่มงาน กลุ่มสาระการเรียนรู้ และครูที่รับผิดชอบโครงการ/กิจกรรมได้ทบทวนเกณฑ์มาตรฐานในแต่ละตัวชี้วัดในการประเมินผลการดำเนินงานโครงการ/กิจกรรมของสถานศึกษาตามบริบทและสถานการณ์ที่เปลี่ยนไป โดยการ PLC เพื่อการวิเคราะห์ และสะท้อนผลดำเนินงานร่วมกัน สถานศึกษามีการจัดการอบรมครูให้มีการใช้โปรแกรมต่าง ๆ เพื่อช่วยในการจัดการเรียน การสอนให้มีความหลากหลาย ตื่นเต้น เร้าความสนใจ กับผู้เรียน สถานศึกษามีการร่วมกันสร้างสัญญา MOU ใน

การนิเทศ ระหว่างผู้บริหารกับครู เพื่อการวัดตรวจสอบ ประเมินผล กำกับ ติดตามโดยอาจจะกำหนด ประเด็นในการนิเทศที่หลากหลาย ซึ่งการที่สถานศึกษาร่วมกันประเมินผลในการดำเนินงานวิชาการ อย่างสม่ำเสมอ มีการสรุปผลการดำเนินงานโครงการ กิจกรรมต่าง ๆ ทุก ๆ โครงการ เพื่อนำผลนั้นไป ปรับปรุงเพื่อเป็นการพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางด้านการวิชาการของผู้เรียนยิ่งขึ้น

การบริหารแบบมีส่วนร่วมเพื่อพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางวิชาการของผู้เรียนในโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานีทั้ง 3 ด้าน สามารถใช้เป็นแนวทางในการ บริหารสถานศึกษาได้ โดยการที่สมาชิกได้มีโอกาสร่วมคิด ร่วมตัดสินใจ ร่วมวางแผน ร่วมดำเนินงาน ตามโครงการ ร่วมติดตามประเมินผลเพื่อให้บรรลุเป้าหมายที่ร่วมกันกำหนดไว้ และให้เกิดผลลัพธ์ใน การดำเนินงานอย่างมีประสิทธิภาพ สอดคล้องกับ John M. Cohen and Norman T. Uphoff (1977) ได้ประมวลแนวทางและได้จำแนกแนวทางการบริหารแบบมีส่วนร่วม ดังนี้

1. การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ ในกระบวนการของการตัดสินใจนั้นประการแรก สุดที่ต้องกระทำคือ การกำหนดความต้องการและการจัดลำดับความสำคัญ การตัดสินใจนี้เป็น กระบวนการต่อเนื่องที่ต้องดำเนินการไปเรื่อย ๆ ตั้งแต่การตัดสินใจในช่วงเริ่มต้น การตัดสินใจ ในช่วงดำเนินการวางแผน และการตัดสินใจในช่วงการปฏิบัติตามแผนที่วางไว้

2. การมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน ในส่วนที่เป็นองค์ประกอบของการดำเนินงาน โครงการนั้นได้มาจากคำถามว่าใครทำประโยชน์ให้แก่โครงการได้บ้าง และจะทำประโยชน์ได้โดยวิธีใด เช่น การช่วยเหลือด้านทรัพยากร การบริหารการงาน และการประสานงานและการขอความช่วยเหลือ

3. การมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ ในส่วนที่เกี่ยวกับผลประโยชน์นอกจาก ความสำคัญของผลประโยชน์ในเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพแล้ว ยังต้องพิจารณาถึงการกระจาย ผลประโยชน์ภายในกลุ่มด้วย

4. การมีส่วนร่วมในการประเมินผล การมีส่วนร่วมในการประเมินผลนั้นสิ่งสำคัญ จะต้องสังเกต คือ ความเห็น ความชอบ และความคาดหวัง ซึ่งมีอิทธิพลสามารถแปรเปลี่ยน พฤติกรรมของบุคคลในกลุ่มได้

3. ผลการประเมินแนวทางการบริหารแบบมีส่วนร่วมเพื่อพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางวิชาการ ของ ผู้เรียน ในโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี โดยใช้แบบ ประเมินแนวทางเพื่อการวิจัย ในด้านความเหมาะสม ด้านความเป็นไปได้ และความเป็นประโยชน์ พบว่า ผลการประเมินแนวทางโดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด และเมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า 1) ด้าน

ความเหมาะสม อยู่ในระดับมากที่สุด 2) ด้านความเป็นไปได้ อยู่ในระดับมากที่สุด และ 3) ด้านความเป็นประโยชน์อยู่ในระดับมากที่สุด ซึ่งมีความสอดคล้องกับผลการวิจัยของ สอดคล้องกับผลสรุปนี้คือ คัมภีร์ สุตแท้ (2553) ที่ได้ทำการวิจัยเรื่องการพัฒนารูปแบบการบริหารงานวิชาการสำหรับโรงเรียนขนาดเล็ก ซึ่งมีผลการวิจัยพบว่า ผลการประเมินความเหมาะสม ความเป็นไปได้ และความเป็นประโยชน์ ของรูปแบบการบริหารงานวิชาการสำหรับโรงเรียนขนาดเล็ก โดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับมากที่สุด

ข้อเสนอแนะ

2.1 ข้อเสนอแนะสำหรับการนำผลวิจัยไปใช้

2.1.1 ผลการวิเคราะห์ผลการบริหารแบบมีส่วนร่วมในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี พบว่า การมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ในงานวิชาการ มีค่าเฉลี่ยสูงสุด และ ด้านการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานในงานวิชาการ มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด เมื่อเทียบกับด้านอื่น ดังนั้น ผู้บริหารสถานศึกษา ควรได้รับการพัฒนาและส่งเสริม การมีส่วนร่วมดำเนินงานในงานวิชาการ สร้างผลประโยชน์ร่วมกันให้บรรลุ โดยผู้บริหารสามารถนำ ทฤษฎีต่าง ๆ มาบูรณาการเพื่อประยุกต์ใช้ให้เหมาะสมกับสภาพขององค์กร การมีส่วนร่วมของบุคลากรเน้นการทำงานเป็นทีม อาศัยหลักการร่วมคิด ร่วมตัดสินใจ ร่วมวิเคราะห์ ร่วมแก้ไขปัญหา ร่วมวางแผน ตามกระบวนการมีส่วนร่วม เพื่อให้บรรลุเป้าหมายสูงสุดขององค์กร

2.1.2 จากผลวิเคราะห์ผลการดำเนินงานวิชาการในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี พบว่าการมีส่วนร่วมดำเนินงานวิชาการในการนิเทศ มีค่าเฉลี่ยสูงสุด และการมีส่วนร่วมดำเนินงานในการพัฒนากระบวนการศึกษา มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด เมื่อเทียบกับด้านอื่น ๆ ดังนั้นสถานศึกษาจำเป็นต้องจัดทำโครงการเกี่ยวกับการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ ร่วมกันเสนอแนะแนวทาง ปรับปรุง พัฒนา และควรส่งเสริมการนิเทศให้ครูทุกคนมีส่วนร่วม เพื่อให้บรรลุเป้าหมายสูงสุดขององค์กร

2.1.3 จากผลการศึกษาแนวทางการบริหารแบบมีส่วนร่วมเพื่อพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางวิชาการของผู้เรียน ในโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี จากผลการวิจัยที่พบว่า ได้ทั้งหมด 3 ด้าน ได้แก่ 1) การมีส่วนร่วมดำเนินงานในงานวิชาการ 2) การมีส่วนร่วมวางแผนและตัดสินใจในงานวิชาการ 3) การมีส่วนร่วมตรวจสอบและประเมินในงานวิชาการ มีทั้งหมด 49 แนวทางสถานศึกษาควรมีการร่วมกันวางแผน ตัดสินใจ ร่วมกัน

ดำเนินงาน และร่วมกันตรวจสอบประเมินผลในงานวิชาการ ควรมีส่งเสริมและสนับสนุนการประสานความร่วมมือในการพัฒนาวิชาการกับสถานศึกษาและองค์กรอื่น ให้ครูได้เข้ามามีส่วนร่วมในการช่วยประสานงานและเข้ามาร่วมดำเนินการรับทราบเกี่ยวกับเรื่องการพัฒนาวิชาการกับสถานศึกษาอื่น เพื่อให้งานมีคุณภาพและบรรลุเป้าหมายสูงสุดขององค์กร

2.2 ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

2.2.1 ควรศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการบริหารแบบมีส่วนร่วมและการบริหารงานวิชาการด้านอื่นด้วย เพื่อทราบสภาพปัญหาที่แท้จริงของโรงเรียนซึ่งจะสามารถแก้ปัญหาได้อย่างถูกต้อง

2.2.2 ผู้บริหารสถานศึกษาควรนำแนวทางการบริหารแบบมีส่วนร่วม ไปเป็นแนวทางในการบริหาร โดยเปิดโอกาสให้ครูและบุคลากรทางการศึกษาและผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง มีส่วนในการดำเนินงานวิชาการ โดยผ่านกระบวนการมีส่วนร่วมในการวางแผนและกำหนดคเป้าหมาย โดยเฉพาะกำหนดวัตถุประสงค์ขององค์กร และให้อิสระผู้ปฏิบัติงานตัดสินใจ ดำเนินงาน ตรวจสอบ ตลอดจนเสนอแนะแนวทางการพัฒนาคุณภาพการศึกษา

ประกาศคุณูปการ

งานวิจัยฉบับนี้สำเร็จลงด้วยดี เนื่องจากได้รับความกรุณาและความช่วยเหลืออันดียิ่งจากบุคคลหลายฝ่ายที่ได้ให้คำปรึกษาแนะนำ ขอขอบคุณกองทุนวิจัยบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรธานี ที่สนับสนุนทุนสำหรับการวิจัยในครั้งนี้ จนทำให้ผู้วิจัยทำงานวิจัยเสร็จสิ้นสมบูรณ์ ผู้วิจัยจึงขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูงไว้ ณ โอกาสนี้

เอกสารอ้างอิง

- กนกรัตน์ ทำจะดี. (2560). *การจัดการบริหารแบบมีส่วนร่วมในงานวิชาการของครูในสถานศึกษา* *ขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุพรรณบุรี เขต 2*. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต บริหารการศึกษาและภาวะผู้นำ, มหาวิทยาลัยสยาม.
- คัมภีร์ สุดแท้. (2553). *การพัฒนารูปแบบการบริหารงานวิชาการสำหรับโรงเรียนขนาดเล็ก*. *วารสารมหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม*. 4(2) : 127-136
- บุญชม ศรีสะอาด. (2556). *วิธีการทางสถิติสำหรับการวิจัย เล่ม 1* พิมพ์ครั้งที่ 5 สุวีริยาสาส์น.

- พรรณิ มนพันธ์ปริพัตร. (2560). ปัจจัยการบริหารแบบมีส่วนร่วมที่ส่งผลต่อการจัดการเรียนรู้ในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจันทบุรี. วิทยานิพนธ์ ค.ม., มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี
- วิโรจน์ สารรัตน์. (2551). การบริหารโรงเรียนแบบกระจายอำนาจ. กรุงเทพฯ: ทิพย์วิสุทธิ.
- ไศภิดา คล้ายหนองสรวง. (2558). การบริหารแบบมีส่วนร่วมที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของสถานศึกษา สังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 3. วิทยานิพนธ์ศึกษา ศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. บัณฑิตวิทยาลัย:มหาวิทยาลัยบูรพา.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2562). พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไข. เพิ่มเติม (ฉบับที่ 4) พ.ศ. 2562. กรุงเทพฯ : สำนักนายกรัฐมนตรี
- สุวิมล ว่องวานิช. (2550). การวิจัยประเมินความต้องการจำเป็น.(พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ: ธรรมดาเพลส.
- สิทธิชัย อุตทาสา และพิมลพรรณ เพชรสมบัติ. (2563). การมีส่วนร่วมของครูในการบริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 4. วารสาร มจร พุทธปัญญาปริทรรศน์, 5(3), 30-42.
- อัญชิสา แก้ววิเศษ. (2561, กรกฎาคม-กันยายน). การพัฒนาแนวทางการบริหารแบบมีส่วนร่วมของคณะกรรมการสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 21. วารสารศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม, 12(3), 272-282
- Cohen, J. M and Uphoff, T. N.(1977). *Rural development participation: concepts and measures for project design, implementation, and evaluation*. New York: Cornell University
- Krejcie, R.V., & Morgan, D.W. (1970). Determining Sample size for research activities. *Educational and Psychological Measurement*, 30(3), 607-610
- Guskey.T.R. (2000). *Evaluating professional development*. CA : Corwin Press.
- Likert, R. A. (1993). *Technique for the Measurement of Attitudes*. ARCH Psychological.